

עולם ההלכה

מכון סמיכה
נישו ככל אחד
נוכח החכמה

גיליון ע"ד | שבת קודש פ' בהעלותך | כ"א סיון תשפ"ו

עולם התשובה

לקט שאלות ותשובות

עולם הסת"ם

הרב חיים אברהם זאקוטנסקי ר"מ במכון סמיכה ורב דק"ק השיבנו ניו יורק

Will The Real Owner Please Stand Up

Rabbi M.M Prescott Rosh Yeshiva Machon Smicha

In the previous articles, much was brought up on ribbis in the corporate world. To give a real sense of how ribbis issues permeate so much of everyday financial life in America, we present here a few real-life cases that serve as prototypes for a much broader range of situations. We'll examine what goes into determining the "kashrus" of a financial institution.

Let's focus on Goldman Sachs, one of America's largest investment firms, which operates a typical bank along with its other investment services. The founders of Goldman Sachs in the mid-1800s were Jewish, as the names plainly suggest — but over a century, companies change hands, and founding identity usually carries no weight. What matters is who is running the firm today. But let's examine the current leadership.

The firm's present leadership is notably Jewish — David Solomon as CEO, John Waldron as President, and Kathryn Ruemmler as General Counsel — all sitting at the very top of the decision-making structure. But leadership is not ownership. A malveh is the owner of the funds, not the one who administers the loan. One may bank at a non-Jewish bank even if the managers happen to be Jewish. Let's take a look at the holdings.

Of the Jewish board members, Solomon holds the largest amount of shares, at over 150,000 shares, quite a sizable share. While this may sound substantial, realize that Goldman has approximately 307 million shares outstanding. His stake amounts to roughly 0.05% of the company — negligible by any measure.

We previously cited Rav Moshe Feinstein and the Minchas Yitzchok who rules that Jewish stockholders, pose no ribbis problem, since a minority shareholder exercises no real control over company decisions. A 0.05% stake carries no extra voting weight, no board access, and no operational influence whatsoever. (It is the institutional investors like Vanguard and BlackRock who hold 6–7% who sometimes manage move outcomes at annual meetings.) But Solomon isn't a passive shareholder — he's the CEO. Does his executive authority elevate his shareholdings to the level of halachic baalus?

Authority vs. Ownership

In a public company like Goldman Sachs, executive authority derives from one's board appointment, not from share ownership. Solomon's power to set lending policy, direct strategy, and oversee the firm's interest-bearing operations is entirely from the fact that the board hired him as CEO. Even if he were to sell every share he owns, his would theoretically remain with identical authority.

Continues on page 3

בדבר הדפסת ספרי תורה תפילין מזוזות ומגילות בדפוס

משי SILK SCREENING

חלק א

הנה הרב יצחק אבאדי בעמח"ס שו"ת אור יצחק המציא שיטה חדשה של הדפסת ספר תורה ומגילות בדפוס משי (Silk Screening), ומקיים משנתו למעשה ומדפיס ומוכר לציבורי ספרי תורה ומגילות הנעשים באופן כנ"ל.

מעשה הדפסה

וכן היא מעשה ההדפסה - שלוקחים יריעות קלף כשרות, ומשימים על גבם בריחוק מעט טבלא שהיא מסגרת עץ ובה יריעת פלסטיק, אשר כתוב עליה מ"ב שיטין שבס"ת (ובדקדוק בכל פרטי ההלכה של צורת האותיות), ואותיות אלו אינן בולטות ואינם שוקעות כלל. ובכל אות ואות יש בה נקבים נקבים דקים מאוד, וצופים וקרובים מאוד אחד לשני, ובא הסופר ונותן דיו רגיל ונותנו בצד ימין של היריעה מפלסטיק הנ"ל שלא ע"ג הכתב והנקבים הנ"ל, ואח"כ ליקח הסופר בידו הימנית מקל כמין מגב (squeegee) העשוי מפלסטיק, ומכוין לשם קדושת ס"ת ומקדש השמות, ומעבירו מימין לשמאל על יריעת הפלסטיק הנ"ל. ובשעת העברתו מתקיימים כמה דברים: שמתמלאים הנקבים הקטנים בדיו, ועוד שדוחף ולוחץ את הפלסטיק עם הנקבים המורם מעל הקלף ומגיעו אל הקלף שתחתיו (הוסיף בשו"ת אור יצחק חיו"ד ס' נ"ג: "ובלי לחץ זה אין הדיו מגיע לקלף בשום אופן כי הוא דיו מעט סמיך"). ואז נוצות האותיות ע"י דחיקת הסופר. ושאלה זו נחלק לכמה ענפים וחלקים וכמו שאבאר בעזה"י.

פרק א' כשרות לתפילין ומזוזות

הנה בתפילין צריכין לכתוב כסדרן, וכמו שפסק השלחן ערוך ס' ל"ב סעי' כ"ג וכן במזוזה הדיו הכי וכמבואר בשלחן ערוך יו"ד ס' רפ"ח סעי' ג' ע"ש. ולפי זה יש לפסול תפילין ומזוזות הנעשין בדפוס משי, דמאחר שמריחת הדיו נעשה על שורות שלימות, דהיינו שמושך הדיו מימין לשמאל, הרי התיבות הקצרות בהשורות למטה נגמרים קודם התיבות הארוכות שלמעלה, ולדוגמא - במזוזות התיבה הראשונה שבשורה ג' היא "הדברים" (ב' ת' אותיות) והתיבה הראשונה שבשורה ו' היא "בין" (ג' אותיות) ולכאורה בשעת מריחת הדיו המילה "בין" יכתוב קודם התיבה של "הדברים". ונמצא הכתב נכתב שלא כסדרן, ופסול לתפילין ומזוזות.

וברוך שכינותי להרב בן ציון וזאנאר שליט"א (אב"ד בדב"ץ ובית הוראה דשבט הלוי, מאנסי ניו יארק) הנדפס בירחון אור ישראל טבת שנת תשס"ג דף מ"ח שהארץ לברר האיסור של סת"ם הנדפס בדפוס משי והביא זה להיות סניף לאסור ע"ש[1]. וכן ראיית בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סימן מ' אות י') לפסול סת"ם נעשה ע"י פאטרגרופט מטעם זה וז"ל: "וגם בתפילין ומזוזות צריכין כסדרן וכו' ולא שייך בפאטרגרופט נין כסדרן", ע"כ. ובאמת מצאתי דבר הקדים בזה המגן אברהם (ס' ל"ב ס"ק נ"ז) לפסול תפילין ומזוזות הנעשין ע"י דפוס וז"ל: "משום דא"א לצמצם ופעמים שנדפס האות השני קודם לראשון וה"ל שלא כסדרן". שו"מ באור ישראל הנ"ל שהביא מכתב מהרב עובדיה יוסף זצ"ל שכתב בהחלט לאסור בסת"ם הנדפסין בדפוס משי ובתוכן דבריו כתב: "ומכל שכן בתפילין ומזוזות שצריך לכותבם כסדרן, שבדאי יש לפסול כשנעשו באופן שכזה", וזהו כנ"ל.

ונמצא לפי הנ"ל דכל השאלה דידן היא אך ורק על ספרי תורה ומגילות דבשניהם אין צריכין הכתיבה להיות כסדרן. ובאמת המעיין בשו"ת אור יצחק יראה דכל המשא ומתן של הרב אבאדי להכשיר ספרים הנדפסים בדפוס משי לא הזכיר תפילין ומזוזות כלל, ורק דן להכשיר ס"ת ומגילות, ולהנ"ל אתי שפיר.

פרק ב'

הלכה פסוקה היא בשלחן ערוך (יורה דעה ס' רע"א סעי' ה') שהספר תורה צריך שירטוט לעיכובא, ואם לא שירטוט פסול וז"ל: "ספר תורה צריך שירטוט ואם כתבו בלא שירטוט פסול", ע"ש. וה"ה לגבי מגילה, דקיי"ל שצריכה שירטוט כאמתה של תורה, וכן נפסק בשלחן ערוך או"ח ס' תרצ"א ע"ש. ולפי זה יש לפסול ס"ת שנדפסים בדפוס משי אם (באמת) אין שם שירטוט וכמו שמסיק הגר"ע יוסף זצ"ל בשו"ת יחזקאל דעת ח"ו ס' נ"ז לפסול ס"ת הנכתב בדפוס או בצילום כיון שמחוסרין שירטוט והמשיך: "ואין לומר שהשרטוט אינו אלא כדי ליישר הכתב, ובדפוס או צילום אין צורך בכך, זה אינו, דלא דרשינן טעמא דקרא או של הלכה למשה מסיני לחדש דין להקל", וה"ה בנד"ד וזה פשוט.[2] ועיינתי בשו"ת אור יצחק וראיתי שכשבאר און עשיית הדפוס כ': "שלוקחים יריעות קלף כשרות ומשורטטות כדון וכהלכה", הרי

דלא פתח פיתחה להתיר כי אם באופן הדקלף משורטטות וכו"ל.

אמנם ראיתי בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סימן מ' אות י') שדון הג"ר משה פיינשטיין זצ"ל בענין סת"ם הנעשין ע"י פאטרגרפער וכתב דבר חדש שאולי ג"כ נוגע לדינו וז"ל: "וצריך בס"ת ומזוזות שרטוט ולא שייך שירטוט כשליכא צורך בזה", ולפי דבריו י"ל דבנד"ד כיון דאין צורך לשרטט הקלף ושייך הדפסה גם בלי זה, א"כ אף אם באמת משרטט הס"ת וכמו שהעיד הרב אבאדי הג"ל עדיין יש לפסול וכאילו לא שירטט כלל.

פרק ג' - אי מעשה דפוס משי נחשב כמעשה כתיבה

הנה בהשקפה ראשונה היה נראה לומר דמעשה דפוס משי נחשב כ"כתיבה" וכשר לספר תורה מסוגיא דגיטין דף ט ע"ב. דאיתא שם: דתניא עדים שאין יודעים לחתום מקרעין להם נייר חלק וממלאים את הקרעים דין. ונחלקו הראשונים בפירוש הגמרא, דרש"י סובר ד"מקרעין" לאו דוקא אלא: "מסרטיין ורושמין בסכין על הנייר את שמות העדים ובאין העדים וממלאין את הקרעים דיו". אבל התוספות והר"ן בשם רבינו חננאל פירשו, שאין משרטטים את שמותיהם בגופו של הגט, אלא נוטלים נייר אחר וגוזזים בו צורת האותיות של שמם ומניחים אותו על הגט, והם ממלאים את החללים דיו.^[3]

ועיין ברמ"ה מובא בטור אה"ע (ס' ק"ל), והר"ן ושלטי גבורים (ט ע"ב) שפירשו ג"כ כרבינו חננאל הנ"ל. וכן הם גם דברי התוס' רי"ד בגיטין (דף י"ט ע"א), וז"ל: "ויש לי לפרש מקרעין להן נייר חלק לא שיהיו נוגעים בנייר שהגט כתוב בו, אלא נייר אחד חלק שאין בו כלום מקרעים שם בסכין שמות העדים, שנמצא הנייר שלם ושמות העדים הוא החלל, ואח"כ משכיבים אותו הנייר על הגט שהגט כתוב בו ואומרים להדיוטות מלאו את הקרעים דיו וישארו האותיות של דיו על הנייר הגט ובכי האי גוונא כשר וכו", ע"כ. הרי לך להדיא שלדעת הר"ן ודעימיה מה ששופכים העדים דיו בין קרעי ונקבי הנייר שפיר מקרי כתיבה.

ועפ"י האמור לכאורה ראייה למעשה דפוס משי שבנדון דידן דחשיב ככתיבה ממש, דהא אף בחתימת עדים קפדינן על הלכות כתיבה (וכדמוכח בגמ' גיטין דף ד' ע"ש). וכ"כ הבית שמואל אה"ע ס' ק"ל ס"ק כ"ח לפסול גם בחתימת כתב ע"ג כתב דהא כתב ע"ג כתב פסול הוא בכתיבת הגט ואכמ"ל). וכיון שכן דקפדינן אף בחתימת עדים על דיני כתיבה, שיהיה בדרך כתיבה דוקא, אז י"ל דכשם שהתיר רבינו חננאל בנדון שלו בחתימת עדים על ידי שפיכת דיו הרי ה"ה יש להתיר כתיבת סת"ם ע"י דפוס משי.^[4]

דחיית הראייה

איברא מצאתי שהרב מנחם יהודה גראס ראש ועד לשכת הקודש בירושלים (שדן לאסור סת"ם הנעשין ע"י דפוס משי באריכות בירחון קובץ בית אהרן קרלין אב תשס"ב) הביא ראייה זו להתיר ושוב דחה זה בשתי ידי, וכ' דאחר העיון נראה שמעשה דפוס משי אינו דומה כלל להא דגיטין, דהתם מה שהעדים ממלאין בדיו, זה רק בתוך חלל הקרעים, ולא על כללות הנייר וכו' ובלשון תלמוד דידן "וממלאין את הקרעים", שממלאין בתוך חלל קרע של כל אות ואות משמם כפי מה שהם רוצים, ולא את כל רחב הקרע, וזה שפיר חשיב כתיבה.

ודבר זה מפורש בדברי תוס' המובאים בחידושי רבינו ריטב"א (הישנים הנקראים חידושי רבינו קרשקש) ז"ל: "פירש"י משרטין להם שירטוט כעין אותיות והם משימין על השירטוט דיו, וזה אינו, דהו"ל כתב ע"ג כתב. אלא מקרעין להם את הנייר ממש ועושין בקרעיו צורת אותיות, והם משימין דיו על הקרעים והאות נעשית, וכתבו בתוס' דוקא דרך כתיבה, אבל לא לשפוך דיו על הנייר שאין זו כתיבה", ע"כ. וכ"כ הרב בן ציון ואזנאר הנ"ל שהביא את דברי הריטב"א וכתב בלשון זה: ואם כך כתב הריטב"א בשופך הדיו על גבי הנייר, אף שהוא נשפך לתוך מקום הקרע ממש, אף שהוא שופך בצורת האות, על אחת כמה וכמה, בנדון דידן, שהוא שופך ומורע על גבי המשטח כולו, ואינו מתעסק בכתיבת שום אות, אף לרגע אחד, וכאמור, דאין לך שלילת כתיבה גדול מזה, ע"ש.

ועיינתי בשו"ת אור יצחק דאמת בנה היתרו ע"פ רבינו חננאל הנ"ל לדבריו מה ששופכים העדים דיו בין קרעי נקבי הנייר שפיר מקרי כתיבה, וממילא יש להתיר להדפיס ספרי תורה בדפוס משי, ושוב הביא דברי רבינו קרשקש הנ"ל ואאתיק לשונו: והנה מדברי רבינו קרשקש הנ"ל בנו האוסרים דייק, ובקשו לדמות מילתא למילתא ולפסול הכתיבה הנ"ל. והנה מלבד שדבריו הם נגד התוס' שלפנינו והתוס' רא"ש שלא פסלו בזה משום כתיבה, ואדרבה כתבו שלמלא הקרעים דיו כן נקרא כתיבה. גם לשיטתו במעט עיון וראה הוואה שאין הנדון דומה לראייה, ויודה על דבר אמת. הדנה שם האופן שלא נקרא כתיבה לשיטתו, מיירי שקרעו קרעים בדף ובא העד ושפך דיו על הדף, ולכאורה אין כאן מעשה כתיבה. אולם אם יעביד העד את צנצנת דיו כנגד הקרעים וישפוך מהדיו מעט מעט זה ויעיל, וכמו שכתב: שיהו משימין דיו על הקרעים והאות נעשית. וא"כ נחזי אגן בנדון דידן שמיירי שבא הסופר עם המגב הנ"ל ודוחק את הדיו דרך הנקבים כדי לכתוב על הקלף למה זה דומה, ופשוט שהוא דומה לאופן שהכשיר רבינו קרשקש הנ"ל, דעושה מעשה כתיבה ע"י זה המגב, ואינו שפיכה בעלמא שממילא נשפך הדיו בין הקרעים ופשוט. וכו' וא"כ בהולכת זה המקל שעל ידו יוצא הדיו ונכתב על הדף כשנצמד הפלסטיק באותו מקום שעובר המקל, מתקיים דרך כתיבה בהולכת היד. משא"כ האופן שפסל הרבינו קרשקש מיירי שאינו נוגע ומצמיד את הנייר באיזה מעשה ליצור את האות, אלא שהעד שופך דיו מלמעלה וממילא מתפשט בצורת הקרעים, וזה לשיטתו אינו דרך כתיבה.

הגר"י עבאדי עם הגר"ע יוסף

וכתב "ולא המטיף"

ועתה עלינו להרחיב בדברי הירושלמי שהם עיקר גדול בענין זה, דהנה בירושלמי גיטין פרק ב' הלכה ג', כתב ז"ל: "וכתב ולא החוקק, וכתב ולא המטיף, וכתב ולא השופך". ומבאר הירושלמי: "וכתב לא המטיף, רבי יודן בר שלום חד אמר שלא עירב את הנקודות [שלא משך אח"כ מנקודה לנקודה לערבן ולעשות מהן אות גמור הוא דפסול, אבל אם עירבן אח"כ כשר], וחרנה אמר אפילו עירב את הנקודות [וצרפן בדיו להיות אות גמור אפילו הכי פסול כיון שמתחילה לא כתב צורת אות ממש]. וכתב הפרי חדש (אה"ע ס' קכ"ה ססק"ו) דכיון דלא איפסקא הלכתא כמאן, אפילו אם עירב הרי זה ספק דאורייתא. ויתר ע"ז כתב הרמב"ן [גיטין דף כ ע"ב ד"ה לא צריכה] אחר שהביא דברי הירושלמי הזה, סיים: "ואילו בס"ת דבר ברור הוא שאפילו עירב את הנקודות אין זה כתב".

וסובר הרב גראס דבמעשה דפוס משי, כיון שהדיו נשפך דרך נקבים קטנים שבמשי, אפשר שנעשה על הקלף כמין טיפין קטנים אשר מחמת סמיכותו, מתחברים מאליהו תיף ומיד זל"ז וכן נעשה שם צורת כתב. ואם כך המציאות, הרי זה חסרון כתיבה של "ולא המטיף". ואפילו לשו"ת שואל ומשיב (מהד"ק ח"ג ס' ק"ב) דבכה"ג שהטיפין סמוכין זל"ז כצורת אות מהני להעביר הקולמוס (דהוא סובר שהירושלמי איירי כשהטיפין אינן סמוכין זל"ז כצורת אות), מ"מ הכא גרע טפי כיון שהטיפין מתחברין זל"ז מאליהו להיות גולם אחד, ולא ע"י העברת קולמוס.

ועיין באור יצחק שכ' דבנדון דידן אין לפסול מטעם "ולא המטיף" ז"ל: "היות שבכאן הם צפופים וקטנות ביותר, והם יוצרות את האות מיד בצאתם מהנקבים בלא להתפשט כלל, כמתברר לכל מי שראה דרך עשיית זה המעשה. וא"כ אין נדון הירושלמי נוגע אלינו כלל וכלל, ימי שמדמהו אינו מכיר המציאות", ועו"ש באריכות.

וכתב "ולא השופך"

והמשיך הירושלמי הנ"ל לבאר הפסול של וכתב "ולא השופך" בזה הלשון: אמר ר' חייה בר בא אילין בני מדינחא ערימין סגין, וחד כד מניהון בעי משלחא כתב מסטרירין לחבריה, הוא כתב במי מילין והך דמקבל כתיבה שפיך ידו שאין בו עפץ והוא קולט מקום מכתב, ע"כ. דהיינו שדוגמא ל"שופך" הוא, כגון בני מדינחא החכמים, שכשרוצה האחד להודיע דבר סתם לחבירו, כותב הוא במי עפצים, ונשאר הנייר חלק, וזה שמקבל הכתב שופך עליו דיו שאין בה עפצים ונקלט מקום הכתב ונראה לעין כל.

הרי מפורש בירושלמי דכתב הנעשה מחמת דבר אחר בלא שיניע ידו כפי צורת הכתב, הרי זה מחוסר מעשה כתיבה, וחשיב שפיכת דיו בעלמא. והכ"נ במעשה דפוס משי, ששופכין דיו בהינף יד על כללות הבד, וצורת הכתב דלמטה בקלף נעשה מחמת דבר אחר והיינו הנקבים שבמשי שהן בצורה של אותיות, זה אינו מעשה כתיבה אלא שפיכה. וא"כ יש לפסול משום "ולא השופך", שהרי עצם מעשה העברת דיו ע"ג המשי אין בו מעשה כתיבה כלל ועיקר, דכל צורת הכתב שנקלט על הקלף-נעשה ע"י קבוצת דיו גדולה וסמיכה אשר נדחת ומהלכת ע"י מגב הגומי, ונשפכת לחלל האותיות שבמשי, ונעשה על הקלף צורת הכתב, ואילו בכל מעשה כתיבה רגיל הקולמוס עצמו הוא שיוצר וכותב צורת ע"י היורד ממנו, וכמ"ש הרב גראס: "ואין לך ולא השופך גדול מזה".

וכ"כ הרב בן ציון ואזנאר דבנד"ד אין זו כתיבה אלא שפיכה ז"ל: דלא די ששפיכת ומריחת הדיו אינה ע"ג הקלף כלל, אלא ע"ג המשטח בכללות, אלא אפילו כשדוחקו ומורחו, מאחר שהמשטח ומתיחת המשי מפסיקים בין ידו לקלף, נמצא שעכ"פ חלק מהדיו הנכנס לבין נקבי המשי בחללי האותיות, אינו בא מידו, אלא מחמת דחק המריחה, שע"י נשפך הדיו שמצדי ושפת הנקבים לתוך הנקבים, כמים הנזקים לתוך החור, ואין לך שפיכה גדול מזו, עכ"ל.

[1] אכן משמעות לשונו שם שהבין דמריחת הדיו נעשה מלמעלה למטה ולא מימין לשמאל וכשנון שם: "דהיינו שמושי' הדיו מלמעלה למטה" (ומשו"ה כתב לפסול אף בספרי תורה כיון שהאזכרות נכתוב שלא כסדרו, ובאמת זה אינו כיון שהמציאות היא שמעביר הסופר את המקל על היריעה מימין לשמאל, הרי שכותב את השם כסדרו מרישה לסיפא וכמ"ש בשו"ת אור יצחק) וצ"ע דלכאורה זה נגד המציאות וכמו שהעיד הרב אבאדי.

[2] אכן שו"מ בפתחי תשובה יו"ד ס' רע"א ס"ק י"ג שהביא מהדב"ז דכל הטעם של שירטוט הוא "כדי שיהיה כתיבה ישירה" ומשו"ה היתר לשרטט הגט בכפילת הנייר ע"ש ולדבריו אולי י"ל דבנדון כזה דהס"ת נעשה בדפוס אז אין להצריך שירטוט כלל וצ"ע עוד בזה. וע"ע בספר בני יונה דף יד ע"ב ומה שכתב בזה.

[3] והמשיך התוס' להקשות שאף שהוא כתב, מ"מ אין הוא מועיל בתורת חתימת עדים, שהלא אין זה כתב ידם שלהם אלא כתבם של הראשונים שציריהו לפנים. ואין זו חשובה חתימה, שכיון שאינן כתב ידם הייחודי של העדים, הרי אי אפשר לקיימה על בררת החתימות. ותיקף התוס' בשם הירושלמי, שעושים להם את הקרע, רחב, והעדים אינם ממלאים את מלא רחבו, אלא כותבים אות דקה בתוך הגדולה, ונמצא כתב ידם ניכר.

[4] ואע"פ שבדפוס משי שופכין דיו ע"פ כל המשי, ומחמת זה מתמלאין לגמרי כל חלל האותיות בדיו, ואילו בירושלמי שהובא בתוס' הנ"ל בהערה 2 מפורש שאין לעדים למלא לגמרי כל רחוב הקריעה בדיו, מ"מ לפי התוס' בטעמא דמרחיבין הקרע דהוא כדי שיהיה אפשר לקיים הכתב בחותמין, על כרחך יש לחלק בין גט לס"ת דלא שייך בו ענין קיום כתב, ולכן אף אליבא דהירושלמי יכול בס"ת למלא לו חלל האותיות בדיו.

[5] אכן עיון בשו"ת חות יאיר ס' קפ"ד שכ' וזה לשונו: וע"ע שו"ת רמ"ע ס' צ"ג בגט הנדפס ואם יודפסו מזוזות ותפלין או ס"ת לא יעלה על דעת אדם שיהיו כשרים.

It would seem, then, that the two factors can be separated: his shareholdings are negligible, and his executive authority is independent of ownership and therefore poses no *ribbis* concern.

However, in practice, these two elements — share ownership and executive power — are difficult to be entirely isolated from one another. Large public companies typically maintain stock ownership guidelines, requiring executives to hold a significant number of shares (e.g. five to six times their salary) so that his decisions are aligned with the company's interests. Goldman Sachs has such a policy. Hence, the shares are not incidental; they are a component of the executive's role. So, David Solomon's equity stake and his authority are not as easily separated as one might have thought.

Rav Avraham Moshe Levanoni in his *Mishnas Ribbis* (p. 61) addresses this question. His position is that the two aspects need not be viewed as connected — a CEO's power stems from his election to that position, not from his ownership stake. He writes that he presented this reasoning to Rav Yisrael Belsky, who agreed, and added that he had heard the same *sevara* from Rav Moshe Feinstein. In addition, Rav Levanoni cites a *teshuva* from Rav Elyashiv (in the appendix to the *sefer*) who rules leniently on this point.

However, he writes that Rav Belsky added an important distinction: board members are to be treated differently from ordinary shareholders. Even a percentage of ownership that would pose no problem for a regular shareholder may be problematic when held by a board member, given the relationship between ownership and authority. The precise threshold, however, is not spelled out there; possibly 0.05% would pose a problem.

Subsidiary Companies

A related question arises with subsidiary companies. A subsidiary company is an independent company that is bought out completely by a larger company, but retains its own identity. Take GreenSky Lending as a real example — a construction loan firm that was acquired by Goldman Sachs in 2022 and structured as a wholly owned subsidiary of Goldman Sachs Bank. As such, borrowing from GreenSky would be halachically identical as to borrowing from Goldman Sachs.

Subsidiary companies are not as straightforward as they may seem. Sometimes the parent company literally purchases the smaller company outright. But sometimes a parent company functions essentially as a syndicator or aggregator — it doesn't truly "own" the subsidiary in the conventional sense. Rather, it raises money from outside investors, manages the operation, and collects a fee or carried interest, while the actual capital belongs to those outside investors.

For *ribbis* purposes this distinction is significant. If Goldman Sachs is acting as a syndicator, then the real *malveh* isn't Goldman Sachs at all — it's the institutional funds behind the curtain who are the true lenders, and those are almost invariably non-Jewish entities. Determining which model applies requires researching the specific structure of the arrangement. (As of this writing, Goldman Sachs has sold GreenSky entirely to another institution, eliminating the issue for future transactions.)

Rov and Breirah

Even where Jewish ownership exists, two additional heterim were raised by earlier poskim when the bank question first surfaced in the mid-1800s.

The first is the principle of *rov*. Rav Yitzchok Aharon Ettinger, in his *teshuva* regarding the beer production company in Nadvornah in which Jews held stock (discussed in an earlier article), added — beyond his primary heter — that the Jewish shares could be disregarded since they constituted a minority.

Rav Yisrael Salanter (cited by Rav Moshe Sternbuch in *Teshuvos Vehanhagos* 4:194 and 2:421) similarly ruled that where Jewish shareholdings are a minority, we may apply *bittul b'rov*. However, he notes that this only works where the Jewish portion is not publicly known or identifiable. Otherwise *bittul b'rov* cannot be applied. So, this heter will not straightforwardly apply in the Goldman Sachs case, where Jewish identity in its leadership is very much publicly known.

The second principle raised is *breirah*. The concept of *breirah* allows us to clarify the designation of something that is otherwise unspecified. The classic example brought in the Gemara (Bava Kamma 51b) is the case of two partners in a property, where one forbids the other through a *neder* from deriving benefit from him. The question is whether the forbidden partner may still use the jointly owned property. If we apply *breirah*, we say that whatever portion he uses is viewed as his own for the time being — even though partnership ownership is by definition unspecified.

If a Jew Buys a House From a Non-Jew, Does He Have to Close Off a Window That Faces His Neighbor's Pool?

| Rav Shmuel Honigwachs

Question: Reuven has a pool in his backyard. His neighbor, John, is a non-Jew, who obviously has no reservations about being the cause of *hezek riya*. John is now selling his house to a Jew. The new neighbor, Feivel, moves in and Reuven tells him that because his window faces Reuven's pool, there is a problem of *hezek riya* and Feivel has to either close off the window or pay to build a fence. Is Reuven correct?

Answer: The Gemara says that a Jew who buys a house from a non-Jew has the same rules as the non-Jew he bought the house from. The Poskim debate whether this means that he gets the same halachic disadvantages of the non-Jew, or if he also gets the potential advantages as well. According to the opinion that he gets the advantages of the non-Jew, Feivel would not have to close off his window, just like the non-Jew could not be required to do that. According to the opinion that the Jew only gets the disadvantages of the non-Jew, however, he would be required to close off the window.

The Rema rules that the Jew gets the advantages of the non-Jew, but the Shulchan Aruch disagrees and rules that he does not. Practically speaking, Reuven probably would not be able to force Feivel to close off his window.

STARTING SOON!

מכון סמיכה

תעודת בקיאות הלכות שבת

Hilchos Shabbos Certification

Learn and receive your *teudas bekius* in *hilchos shabbos*.

Go from the Gemara and Shulchan Aruch all the way to contemporary Poskim and Minhagin.

- ENGLISH SHULCHAN ARUCH AND GUIDES
- CUSTOMIZABLE LEARNING SCHEDULES
- STEP-BY-STEP CURRICULUM
- CERTIFICATE UPON COMPLETION

Featuring the one-of-a-kind Machon Smicha translated and explained Shulchan Aruch

Receive certification from prominent rabbis

Join Machon Smicha, the premier Institute of Halachah for the English-speaking Torah community.

Register and learn more at onlinemachon.com/shabbos

Starting soon!
June 21

The Laws of Neighbors

Noise Disturbances and Foot Traffic | Rabbi Baruch Fried, Dayan Bais Havaad

Residents of a shared courtyard, building, or private street are permitted to engage in all activities that are considered normal functions of home life, even if this disturbs the neighbors. For example, if one's young children cry late at night, the neighbors cannot object even if they are ill and are harmed by it.^[1]

If one of the residents is a craftsman whose work generates a lot of noise, the Rema rules that he may perform his craft without restriction, unless the noise is so intense that it shakes the walls of the neighbors.^[2] According to the Shulchan Aruch, he can be restricted as long as he has not yet established a chazakah, in other words, the neighbors were aware and did not object. According to all opinions, if one of the neighbors falls ill and the noise is harmful to him, he may demand that the craftsman cease performing his craft even if he has already established a chazakah.^[3]

Opening Stores in Residential Areas

Even a craftsman cannot increase foot traffic to the area by selling to customers from his home; rather, the neighbors may demand that he bring his goods elsewhere to sell. Accordingly, residents may object to the establishment of a store in their vicinity that is open to the public.^[4] There is a dispute among the Poskim as to whether residents may object to a store even after the storeowner has established a chazakah on his store's location.^[5]

In the following circumstances, residents may not object to the opening of a store in their midst:

- Residents may not object to a store in a neighboring courtyard.^[6]
- If the store opens into a thoroughfare where passers-by are frequent in any case, it is no different than other forms of noisy activity, which are permitted.^[7]
- If a kinyan was performed with the neighbors to allow the store to open there, those neighbors may not subsequently retract.^[8]
- According to the Shulchan Aruch, if there is already a similar store in the courtyard, the residents may not object to a second one opening. However, the Rema and many other Poskim disagree.^[9]
- According to some Poskim, merchandise that cannot practically be sold in the marketplace due to the prevailing circumstances (such as goods or services that require a level of privacy difficult to achieve in a marketplace) may be sold in private streets or courtyards.^[10]
- In areas where certain forms of commerce are commonly conducted from people's homes, this is considered a normal usage and the neighbors may not object to it.^[11]

Mitzvah Institutions

An exception to the restrictions of increased noisy activity or foot traffic is the establishment of mitzvah institutions such as a shul or yeshiva. Neighbors may never restrict a resident from opening such an institution in their vicinity, even if it will generate a lot of noise and foot traffic.

^[12] However, they may object to such an institution being established in a shared living space.^[13]

Lobbying Against Stores and Institutions

There is a major dispute among the Poskim as to whether it is permitted to use the local secular authorities to prevent a Jew from acquiring a right that he does not yet have. For example, if one is restricted by the local zoning board from opening a store, some Poskim permit other residents to lobby the board not to grant the necessary approvals.^[14] Even according to the Poskim who permit it, there is a further dispute about whether this allowance applies to the establishment of mitzvah institutions.^[15]

[1] Chazon Ish Bava Basra 13:11

[2] Nesivos Hamishpat Chiddushim 156:6

[3] C.M. 156:2

[4] C.M. 156:3-4

[5] Ad loc. Sema 15, Shach 2

[6] Bava Basra 20b. If the store is competing with them,

see the segment on Hasagas Gevul

[7] Sema 156:1

[8] C.M. 155:6

[9] C.M. 156:5

[10] Pischei Teshuvah C.M. 156:1 citing Chasam Sofer

[11] Mishkan Shalom 10:14

[12] C.M. 156:3, Sema 13

[13] Pischei Teshuvah ad loc. 2

[14] Rema C.M. 156:7, Pischei Teshuvah ad loc. 17,

Maharashdam C.M. 407

[15] Pischei Teshuvah ibid. Avnei Nezer O.C. 36

In partnership with the Bais Haavad's Yorucha Program To learn more about Yorucha visit yorucha.org

The same logic is applied here: any loan taken by a Jew from such a bank can be considered as coming specifically from the non-Jewish portion of the ownership. The Sho'eil U'Meishiv (Kamma 3:31), among others, raised this as a viable heter. However, it sparked considerable debate among the poskim as to whether breirah can legitimately be applied in this context.

The Rebbe, in a letter addressing ribbis, cites this sevara but limits it to cases where the ribbis in question is d'rabbanan as the halacha follows the shittah of ein breirah for issurei d'oraysa. (See earlier article more on the Rebbe's letter.)

Fintech: A Jewish Face on a Non-Jewish Bank

In the last decade, a new model of financial services has reshaped how people borrow and bank: the fintech company. Unlike a traditional bank, a fintech doesn't hold a banking charter or lend its own money. Instead, it builds a digital platform, acquires the customers, and partners with a licensed bank in the background to hold the deposits and issue the loans.

BlueVine is a classic example. Founded in 2013 by Eyal Lifshitz and Nir Klar, both identifiably Jewish, the company provides business banking to thousands of small businesses across the US and is currently privately owned. Can one bank with BlueVine without a heter iska? The answer would seem to be yes — because BlueVine is not itself a bank. It is the face, the app, the brand, and the customer relationship, while the actual banking services are provided by Coastal Community Bank, and lines of credit are issued by Celtic Bank, a Utah-chartered industrial bank. The money being lent is theirs, not BlueVine's. BlueVine is but one example of many such companies in the fintech world.

Clear, straightforward study gates

Self-paced, on-demand learning schedule

Dedicated rabbim available at all times

Join the only online program that offers an in-depth Smicha experience that's totally customizable to you. Our system has helped hundreds learn, get tested, and receive smicha at every stage of life.

Begin your journey to Smicha today! onlinemachon.com
info@onlinemachon.com

Get Smicha.
Your Dream. Made Possible.

Starting soon!
June 21